

Actuele ontwikkelingen in het betalings- en effectenverkeer

- *De groei van het elektronische betalingsverkeer zet verder door. Nog maar één op de negen betaalopdrachten wordt op papier aangeleverd; de rest verloopt inmiddels elektronisch. Ook het aantal pin- en Chipkniptransacties blijft stijgen. Deze ontwikkelingen geven aan dat het Nederlandse retailbetalingsverkeer steeds efficiënter wordt.*
- *Het aantal aangetroffen valse biljetten daalde licht ten opzichte van vorig jaar.*
- *Nu de uniforme Europese betaalruimte (Single Euro Payments Area, kortweg SEPA) snel dichterbij komt, worden de contouren ervan steeds duidelijker. Het Euro-systeem en de Europese Commissie hebben meer bekend gemaakt over hun beleid en visie op de ontwikkeling van SEPA. De Commissie heeft een voorstel voor een juridisch kader gedaan.*
- *Transactieverwerker Interpay heeft fusieplannen. Door samen te gaan met de Duitse branchegenoot TAI verwacht het bedrijf sterker te staan in de geharmoniseerde Europese betaalmarkt.*
- *De afwikkeling van effectentransacties is sneller en efficiënter geworden door wijzigingen in het settlement-proces.*

Ontwikkelingen in het girale en contante betalingsverkeer in 2005

Het aantal pin- en chipbetalingen nam in 2005 verder toe, net als het gebruik van elektronische varianten van betaalopdrachten op afstand, zoals de overschrijving. Daarentegen daalde het aantal betalingen tussen financiële instellingen dat de Nederlandsche Bank (DNB) afwikkelde ten opzichte van vorig jaar. Het aantal eurobiljetten in omloop en de waarde ervan namen licht toe, terwijl ten opzichte van 2004 minder valse exemplaren werden aangetroffen.

Efficiëntie retailbetalingsverkeer neemt verder toe

Zoals blijkt uit Tabel 1 daalde het aantal op papier aangeleverde opdrachten – overschrijvingen en acceptgiro's – in 2005 verder, met 6% tot 275 miljoen. Het gebruik van de acceptgiro nam binnen deze categorie met 9% het sterkst af. Dit komt onder meer doordat consumenten en bedrijven de aan hen toegestuurde acceptgiro's steeds vaker betalen via internetbankieren. Bovendien maken ze in toenemende mate gebruik maken van machtigingen. Periodieke overboekingen en

Tabel 1 Retailbetalingsverkeer

	2003	2004	2005 ¹	2003	2004	2005 ¹
	Aantallen in miljoenen			Waarde in EUR miljard		
Toonbankbetalingen²						
Pinpas	1.157	1.247	1.334	53,9	56,7	59,5
Chipknip	109	127	147	0,3	0,4	0,4
Creditcard	44	49	46	4,9	5,3	5,0
Totaal toonbank elektronisch	1.310	1.423	1.527	59,1	62,3	64,9
Betalingen op afstand						
Machtigingen (incasso's)	1.001	1.051	1.100	211	219	230
Elektronische overschrijvingen	956	973	1.000	3.217	3.960	4.900
Schriftelijke overschrijvingen	316	292	275	497	380	300
Totaal op afstand	2.272	2.316	2.375	3.926	4.559	5.430
Papierratio³ (betalen op afstand)	13,9	12,6	11,6	12,7	8,3	5,5

¹ In cursief schattingen DNB.

² Exclusief contante betalingen. Gegevens hierover worden niet structureel bijgehouden.

³ Aantal schriftelijk aangeleverde opdrachten als percentage van het totale aantal opdrachten dat 'op afstand' werd aangeleverd.

incasso-opdrachten namen dan ook in volume toe. Deze wijzigingen passen in de trend die al vele jaren zichtbaar is in het betalingsverkeer: het afnemende gebruik van op papieren formulieren gebaseerde betaalinstrumenten. Elektronisch betalen is gemakkelijker voor gebruikers, heeft lagere (maatschappelijke) kosten en is daarmee efficiënter. Banken stimuleren deze trend, mede door betaalproducten als IDEAL en Notabox te introduceren. Beide zijn gericht op efficiënt elektronisch betalen met behulp van internet. Met de eerste dienst kunnen consumenten internetaankopen eenvoudig betalen via hun bestaande internetbankierprogramma én ontvangt de verkoper een betaalgarantie. IDEAL is in oktober 2005 geïntroduceerd en het gebruik ervan groeit sterk. Bij Notabox ontvangt de consument een elektronische factuur in zijn internetbankierprogramma, die hij vervolgens gemakkelijk kan betalen. De zakelijke gebruiker bespaart hierdoor op het versturen van een papieren rekening per post. Dankzij al deze ontwikkelingen daalde de papierratio tot 11,6%. Dat wil zeggen dat nog een op de negen betalingsopdrachten via papier gegeven wordt.

Ook in het toonbankbetalingsverkeer wint elektronisch betalen verder aan populariteit: het gebruik van pinpas en Chipknip blijft toenemen, blijkt uit Tabel 1. In 2005 betaalden consumenten 1,33 miljard keer met hun pinpas, 7% vaker dan in 2004. Wel vlak de groei de laatste vier jaar enigszins af. Het is niet ondenkbaar dat het pinnen desondanks een extra stimulans krijgt, bijvoorbeeld als gevolg van initiatieven van banken en toonbankinstellingen naar aanleiding van het Convenant Betalingsverkeer dat ze in november 2005 sloten. Daarin spraken ze af het gebruik van contant geld verder terug te dringen, ten gunste van onder andere de pinpas. Dat daar ruimte voor is, blijkt uit het feit dat in sommige landen nog vaker met de pinpas wordt betaald dan in Nederland. Zo pinnen Noren gemiddeld bijna twee keer zo veel; Denen en Finnen anderhalf. Bovendien is op groeimarkten voor het PIN-product, zoals op terrassen en in restaurants, op korte termijn een verdere toename waarschijnlijk, o.a. door gebruik van mobiele PIN-terminals. Dit blijkt onder andere uit de stijging van het aantal pintransacties in de bedrijfstak horeca en recreatie. Die bedroeg 18% in 2005.

Het aantal Chipknipbetalingen nam met 16% sneller toe dan het aantal pintransacties, tot 147 miljoen betalingen. De Nederlandse consument heeft de Chipknip tot op heden niet omarmd, maar voor bepaalde situaties blijkt het toch een geschikt product – en bovendien zeer kostenefficiënt. Vooral catering (bedrijfsrestaurants etc.), vending (verkoopautomaten voor snoep, frisdrank

etc.) en betaald parkeren springen er wat dat betreft uit. Dit komt overigens mede doordat de consument daar soms alleen met Chipknip kan betalen.

Ondanks bovenstaande ontwikkelingen is contant geld in het toonbankbetalingsverkeer nog steeds het meest gebruikte betaalmiddel, al neemt het belang ervan gestaag af. Uit een grove schatting met behulp van de gegevens die gebruikt zijn voor het artikel 'Naar een cashless society?', elders in dit Kwartaalbericht, blijkt dat in 2005 in Nederland ongeveer 6,7 miljard contante toonbanktransacties plaatsvonden. Genoemd artikel gaat dieper in op de voorbije én toekomstige ontwikkeling van het gebruik van contant geld.

Aantal topgirale transacties daalt

Het TOP-systeem van DNB, dat betalingen tussen financiële instellingen afwikkelt, verwerkte in 2005 4,5 miljoen transacties, een daling van circa 6% ten opzichte van 2004 (zie tabel 2). Deze afname is het gevolg van volumedalingen in het binnenlandse betalingsverkeer en het effectenverkeer (buitenbeurstransacties). In het eerste geval (-15%) vloeide de daling voort uit een afname van het correspondentenverkeer, waarbij twee Nederlandse banken betalingen uitwisselen die afkomstig zijn van of bestemd zijn voor een buitenlandse bank. Voor dit type verkeer, en zeker voor het grensoverschrijdende eurobetalingsverkeer, zijn in de afgelopen jaren namelijk goede alternatieven beschikbaar gekomen, zoals het STEP2-systeem. Het aantal grensoverschrijdende betalingen is nagenoeg onveranderd.

Ondanks de daling van het aantal transacties in TOP is de totale waarde met 4% gestegen tot EUR 24,6 miljard (zie tabel 2). Deze toename deed zich voor bij grensoverschrijdende betalingen (+ EUR 1,9 miljard) en in het effectenverkeer (+ EUR 0,2 miljard). Hier stond echter een daling van het binnenlands verkeer tegenover (- EUR 1,2 miljard).

Aantal en waarde bankbiljetten in omloop nemen toe

De totale waarde van alle eurobiljetten in het eurogebied en daarbuiten blijft stijgen en ook hun aantal neemt nog steeds toe. Tabel 3 laat zien dat de totale waarde aan het eind van 2005 EUR 565,2 miljard bedroeg. Dit is 12,8% boven het niveau van eind 2004 en 61% meer dan de waarde van alle nationale biljetten van de landen van het eurogebied eind 2001. In aantallen gemeten waren aan het eind van 2005 10,4 miljard biljetten in omloop, 7,4% meer dan een jaar eerder.

Hoeveel eurobiljetten in Nederland in omloop zijn en wat de waarde daarvan is, valt sinds de invoering van de euro niet meer vast te stellen. Wel staat vast dat de

Tabel 2 Topgiraal betalingsverkeer

	2003	2004	2005	2003	2004	2005
	Aantallen in duizenden			Waarde in EUR miljard		
Binnenlands	1.534	1.567	1.326	7.715	8.905	7.708
Grensoverschrijdend	628	782	787	11.871	12.825	14.732
Effectentransacties (buiten beurs)	1.560	1.362	1.252	649	717	894
Vereveningen beurs	5	6	7	41	54	58
Vereveningen Interpay	989	1.049	1.117	1.089	1.096	1.179
Totaal TOP	4.717	4.766	4.489	21.365	23.597	24.571

rol van DNB veranderd is, in die zin dat DNB sinds 2003 jaarlijks meer biljetten ontvangt dan uitgeeft. De waarde van de door DNB uitgegeven biljetten ligt echter nog steeds boven de totale waarde van de retour ontvangen biljetten. Dit komt doordat vanuit het buitenland relatief veel biljetten van EUR 5, 10 en 20 worden ingevoerd, terwijl de grotere coupures juist veel worden uitgevoerd. Op de winst van DNB en de afdracht daarvan aan de Staat heeft dit echter geen invloed. De inkomsten van het Eurosysteem uit bankbiljetten worden immers bij elkaar opgeteld en via een vaste verdeelsleutel uitgekeerd. Deze verdeelsleutel is onafhankelijk van de rol van de nationale centrale banken als netto uitgever of ontvanger van bankbiljetten.

Bij de munten geldt dat de waarde van de uitvoer juist lager is dan die van de invoer, omdat relatief veel munten van EUR 1 en 2 vanuit het buitenland Nederland in komen. Voor de opbrengst van de door de lidstaten uitgegeven euromunten bestaat echter géén verrekenmodel. Daardoor zijn de opbrengsten van de Staat uit de uitgifte van euromunten sinds 2004 negatief (in 2004 en 2005 min EUR 39,5 respectievelijk 43,3 miljoen), terwijl de totale waarde van de door de landen in het eurogebied in omloop gebrachte euromunten in 2004 en 2005 met respectievelijk 9,2 en 8,5 % toenam tot EUR 16,6 mil-

jard (63 miljard munten). DNB steunt dan ook het streven van het Ministerie van Financiën om in Europees verband tot een andere regeling op dit punt te komen.

Aantal valse biljetten daalt

Het aantal in Nederland in circulatie aangetroffen valse eurobiljetten (25.022) kwam vorig jaar 2% onder het niveau van 2004 uit. Ook al laat Grafiek 1 op halfjaarbasis voor de tweede achtereenvolgende maal een stijging zien, door deze schommelingen heen kijkend lijkt sprake van een vrij stabiel beeld. De totale fictieve waarde van de aangetroffen valse biljetten, EUR 2,0 miljoen, was 11% lager dan in 2004. Deze daling werd veroorzaakt doordat steeds minder valse biljetten van EUR 100 worden aangetroffen en de criminaliteit zich nu vooral richt op de coupure van EUR 50. Volgens de rapportage van de Europese Centrale Bank werden in 2005 in totaal ongeveer 579.000 valse eurobiljetten aangetroffen; 2,5% minder dan in 2004.

Single Euro Payments Area

Het Eurosysteem en de Europese Commissie hebben onlangs meer bekend gemaakt over hun beleid en visie

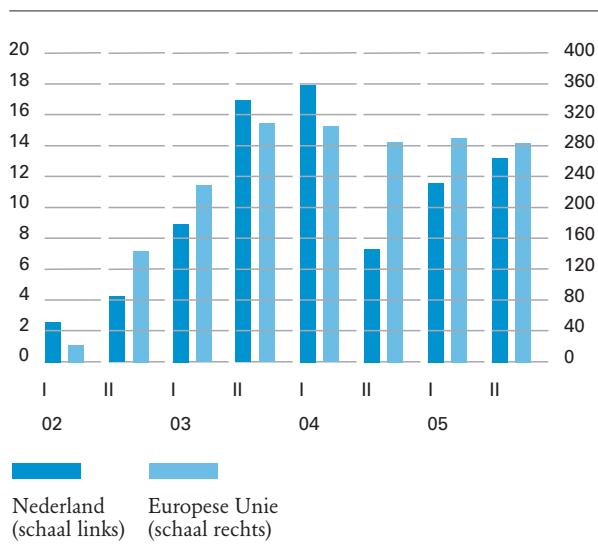
Tabel 3 Eurobiljetten in omloop

Aantal in miljarden, waarde in EUR miljard

	2003		2004		2005	
	I	II	I	II	I	II
Aantal	8,1	9,0	8,9	9,7	9,7	10,4
Waarde	378,0	436,1	450,0	501,3	524,1	565,2

Grafiek 1 Aangetroffen falsificaten in Nederland per halfjaar (2002-2005)

Duizenden

met betrekking tot de Single Euro Payments Area (SEPA), de gemeenschappelijke Europese betaalruimte die vanaf 2008 vorm moet krijgen. De gedachte achter SEPA is dat het voor Europese burgers mogelijk moet zijn om binnen de eurolanden betalingen te doen vanaf één betaalrekening en met één set betaalproducten op een even veilige en efficiënte manier als nu het geval is in de nationale situatie. Zo ontstaat er in het eurogebied één geïntegreerde ‘binnenlandse’ betaalmarkt.

Om dit doel te bereiken, dienen banken per 1 januari 2008 pan-Europese betaalproducten aan te bieden naast de bestaande nationale varianten. Het gaat daarbij specifiek om de overschrijving, het incasso en de betaalkaart (zowel pinpas als creditcard). De banken hebben zich gecommitteerd aan SEPA en zijn de eerst verantwoordelijken voor de verwezenlijking ervan. Maar ook overheidsinstanties spelen hierin een belangrijke rol, niet alleen als beleidsmakers, maar ook als grootgebruikers. Zij kunnen immers de uniforme betaalruimte een goede start geven door gebruik te maken van SEPA-producten zodra die beschikbaar komen. SEPA heeft daarnaast consequenties voor andere spelers in de Europese en Nederlandse betaalmarkt, zoals Interpay, de Nederlandse verwerker van betaaltransacties, en Currence, de beheerder van betaalproducten in Nederland.

Het Eurosysteem heeft een vierde rapport uitgebracht met zijn visie op de voortgang van de realisatie van SEPA. Hiermee beoogt het de doelen en tijdslijnen

van de eurobetaalruimte toe te lichten, in nauw overleg met de Europese Commissie.

Het Eurosysteem benadrukt in het nieuwe rapport dat de aanbieders van de pan-Europese betaalinstrumenten de behoeften van gebruikers expliciet in acht moeten nemen, opdat deze zo eenvoudig en gebruiksvriendelijk mogelijk worden. De overgang van nationale naar pan-Europese instrumenten zal op nationaal niveau worden georganiseerd, waarbij de centrale banken een faciliterende rol kunnen vervullen. De snelheid waarmee de overschakeling naar de nieuwe varianten plaats moet vinden verschilt per product. In de visie van het Eurosysteem worden alle overschrijvingen in 2010 gedaan met de pan-Europese variant. Wat betreft het incasso verzoekt het Eurosysteem de European Payment Council (EPC, het samenwerkingsverband van Europese banken dat als doel heeft om SEPA te realiseren) een risicoanalyse uit te voeren naar het naast elkaar laten bestaan van een nationaal en pan-Europees product. Met betrekking tot betaalkaarten heeft de ECB enkele criteria gedefinieerd die het voor iedere consument per 2010 mogelijk moeten maken om zijn pas bij iedere betaalautomaat te gebruiken, zolang de bank van de winkelier de kaart accepteert. Ten slotte dienen volgens het Eurosysteem alle verwerkers van betaaltransacties, zoals Interpay, hun systemen per 2010 zo te hebben ingericht dat ze onderling volautomatisch transacties kunnen uitwisselen.

De Europese Commissie heeft op 1 december 2005, ook met het oog op SEPA, een voorstel voor een richtlijn ingediend, het New Legal Framework for payments in the internal market (NLF). Dit juridisch raamwerk vergemakkelijkt de ontwikkeling van SEPA door onder meer juridische belemmeringen weg te nemen; daarnaast biedt het nieuwe toetreders mogelijkheden in de markt. Eurocommissaris McCreevy verwacht dat het mogelijk is grote welvaartswinst te behalen als het richtlijnvoorstel wordt goedgekeurd en er daadwerkelijk één geharmoniseerd Europees betaalstelsel ontstaat. De kosten van de huidige gefragmenteerde markt worden geschat op 3% van het bruto binnenlands product van alle EU-lidstaten.

De richtlijn zou moeten gelden voor betalingen in elke valuta en van toepassing worden op aanbieders van betaaldiensten (Payment Service Providers, PSP's) in de gehele Europese Unie. PSP's zijn kredietinstellingen, elektronischgeldinstellingen, postkantoren die betaaldiensten aanbieden en overige partijen die conform de richtlijn betaalservices mogen verlenen (gedefinieerd als Payment Institutions, PI's).

De Commissie beoogt onder meer consolidatie, vereenvoudiging en harmonisatie van regels voor informatie-vereisten en transparantie met betrekking tot bijvoorbeeld productvoorwaarden. Daarnaast wil zij de rechten en plichten bij het aanbieden en gebruik van betaaldiensten vastleggen om daarmee consumentenbescherming te garanderen. Bovendien tracht zij concurrentie in het betalingsverkeer te bevorderen door ook niet-bancaire betaaldienstverleners te reguleren. Dat biedt toetreders als supermarkten en telecoaanbieders de mogelijkheid ook diensten op dit gebied aan te bieden indien zij van de bevoegde autoriteit toestemming hebben verkregen om als PI te fungeren.

De Europese Commissie houdt de vorderingen van de banken in het kader van SEPA nauwlettend in de gaten met het oog op de economische voordelen die een Europese betaalinfrastructuur op termijn moet bieden. Zij wil daarom beoordelen of de markt voldoende prikkels kent om daadwerkelijk tot een uniforme betaalruimte te komen. Behalve een voorstel voor een juridisch kader legde de Europese Commissie marktpartijen in februari 2006 daarom een discussiestuk voor met daarin haar visie op SEPA en op de manier waarop de EPC daaraan invulling geeft. Om de uniforme betaalruimte goed te laten functioneren, is volgens de Commissie samenwerking tussen banken op het gebied van gezamenlijke technische standaarden en interoperabiliteit noodzakelijk. Maar tegelijkertijd dienen banken te concurreren met hun producten, op grond van transparante en op kosten gebaseerde tarieven, teneinde het gebruik van efficiënte betaalproducten te stimuleren ten koste van inefficiënte. Bij voorkeur moet de markt via het prijsmechanisme en zelfregulering tot een uniforme betaalruimte komen. Als zij daar niet in slaagt, dan zal de Commissie alsnog met nadere regelgeving komen.

Dit alles heeft tot doel van SEPA een succes te maken. Daarvan is in de ogen van de Commissie sprake indien daadwerkelijk economische voordelen zijn behaald: besparingen door grotere volumes binnen één Europese betaalruimte, verdere efficiencyverbeteringen en lagere kosten voor aanbieders en gebruikers. Daarnaast is een gezamenlijke infrastructuur noodzakelijk om het betalingsverkeer efficiënt te laten verlopen.

Fusie Interpay en TAI

Interpay Nederland en het Duitse Transaktionsinstitut für Zahlungsverkehrsdienstleistungen (TAI) willen halverwege 2006 fuseren. Daartoe tekenden beide partijen

in februari een zogeheten Memorandum of Understanding.

Interpay, eigendom van de Nederlandse banken, beheert het zogeheten Clearing and Settlement System (CSS). Dit verwerkt meer dan 90% van het Nederlandse interbancaire betalingsverkeer. TAI is een dochter van de Duitse DZ Bank en verzorgt de afwikkeling van de transacties van de daarbij aangesloten coöperatieve banken. Daarnaast verricht TAI in toenemende mate diensten aan andere financiële instellingen. Beide partijen verwerken in de huidige situatie ieder afzonderlijk ruim 3 miljard transacties per jaar.

Volgens de fusiepartijen past de aangekondigde samenwerking in de Europese ontwikkelingen op het gebied van betalingsverkeer. Als gevolg van de eenwording van de Europese betaalmarkten vindt een consolidatie van financiële dienstverleners plaats. De nieuwe combinatie zal zo'n 6 à 7 miljard transacties verrichten. Die schaalgrootte is waarschijnlijk te klein om concurrerend te blijven (de totale betaalmarkt in Europa bedraagt ongeveer 50 miljard transacties per jaar), maar vormt wel een belangrijke stap in de goede richting. De verwachting van de partijen is dat er ongeveer vijf grote verwerkers overblijven. Dit impliceert een minimale concurrerende schaalgrootte van zo'n 10 miljard transacties per jaar.

De samenwerking tussen Interpay en TAI richt zich in eerste instantie voornamelijk op de gezamenlijke ontwikkeling van een systeem dat in de toekomst SEPA-betalingsverkeer afwikkelt. Dit systeem zal, zo is de verwachting, gebaseerd zijn op het platform dat TAI momenteel gebruikt. Daarnaast is er samenwerking op het gebied van strategiebepaling en zullen de stafdiensten worden geïntegreerd. Om de samenwerking juridisch vorm te geven, richten de partijen een nieuwe houdstermaatschappij op. Het hoofdkantoor daarvan komt in eerste instantie waarschijnlijk in Nederland. Na enkele jaren zal de vestigingsplaats worden heroverwogen.

De afdeling Oversight van de Nederlandsche Bank houdt toezicht op het CSS van Interpay. Het Kwartaalbericht van september 2005 bevat een artikel over de toetsing van het CSS.

Afwikkeling van beurstransacties efficiënter

DNB en de Autoriteit Financiële Markten hebben in januari goedkeuring gegeven aan Euroclear Nederland¹ en LCH.Clearnet² voor twee wijzigingen in het proces van effectensettlement, ofwel de afwikkeling van trans-

acties op de effectenbeurs. Het betreft efficiëntieverbetterende veranderingen door de invoering van *partial settlements* en de verlenging van het *settlement window*. Voor de beoordeling van de wijzigingen hebben DNB en AFM gebruik gemaakt van internationale standaarden voor effecten clearing- en settlementsystemen.

De eerste wijziging houdt in dat transacties voortaan vaker in gedeelten (partieel) gesetteld worden. Transacties die voorheen tijdelijk niet afgewikkeld werden wegens gebrek aan liquiditeit, kunnen door splitting in twee kleinere transacties nu wel doorgang vinden indien een kleinere hoeveelheid liquiditeit wel beschikbaar is. Dit is een belangrijke vooruitgang, omdat dit in de eerste plaats betekent dat de kopende partij eerder over een deel van de gekochte effecten en de verkoper eerder over zijn geld kan beschikken, zodat andere transacties ook weer sneller kunnen worden afgewikkeld. Een tweede positief effect is dat LCH.Clearnet beduidend minder van zijn eigen middelen als smeerolie in het settlementproces hoeft te steken. Een proef in augustus 2005 heeft aangetoond dat dankzij *partial settlements* veel meer transacties een stuk eerder worden afgewikkeld. Marktpartijen lopen dus minder lang risico ten opzichte van elkaar.

De introductie van *partial settlements* heeft geen invloed gehad op het totale aantal transacties dat uiteindelijk niet tot settlement komt (de zogeheten *fails*), maar alleen geleid tot een snellere afwikkeling. Om het aantal *fails* te verminderen, hebben Euroclear Nederland en LCH.Clearnet voorgesteld het tijdstip waarop het zogenoemde *settlement window* (de periode waarin settlementtransacties worden afgewikkeld) sluit, tweeënhalf uur te verleggen: van 8:30 naar 11 uur. Het idee achter de verlenging van het *settlement window* is dat over-the-counter-transacties (transacties die buiten de beurs plaatsvinden) gebruikt kunnen worden om beurstransacties tot settlement te laten komen, waarbij dat anders niet het geval zou zijn. De verkopende partij kan in de extra tijd 's morgens uit een bilaterale transactie effecten verkrijgen om aan zijn beurstransactieplichting te voldoen. Omdat vooraf niet te berekenen is hoeveel minder *fails* zullen voorkomen, is besloten dat Euroclear Nederland, LCH. Clearnet en de marktpartijen over een halfjaar een evaluatie van de verlenging van het *settlement window* uitvoeren om te bezien of de efficiëntie van de afwikkeling van beurstransacties ook daadwerkelijk is toegenomen.

- 1 Euroclear Nederland (ENL) (de handelsnaam van Necigef BV) is het centraal bewaarbedrijf voor effecten. Euroclear is ook verantwoordelijk voor de afwikkeling van effectentransacties.
- 2 LCH.Clearnet treedt op als centrale tegenpartij voor effectentransacties.